

CK.0000070508

HỊ TRƯỞNG GIANG

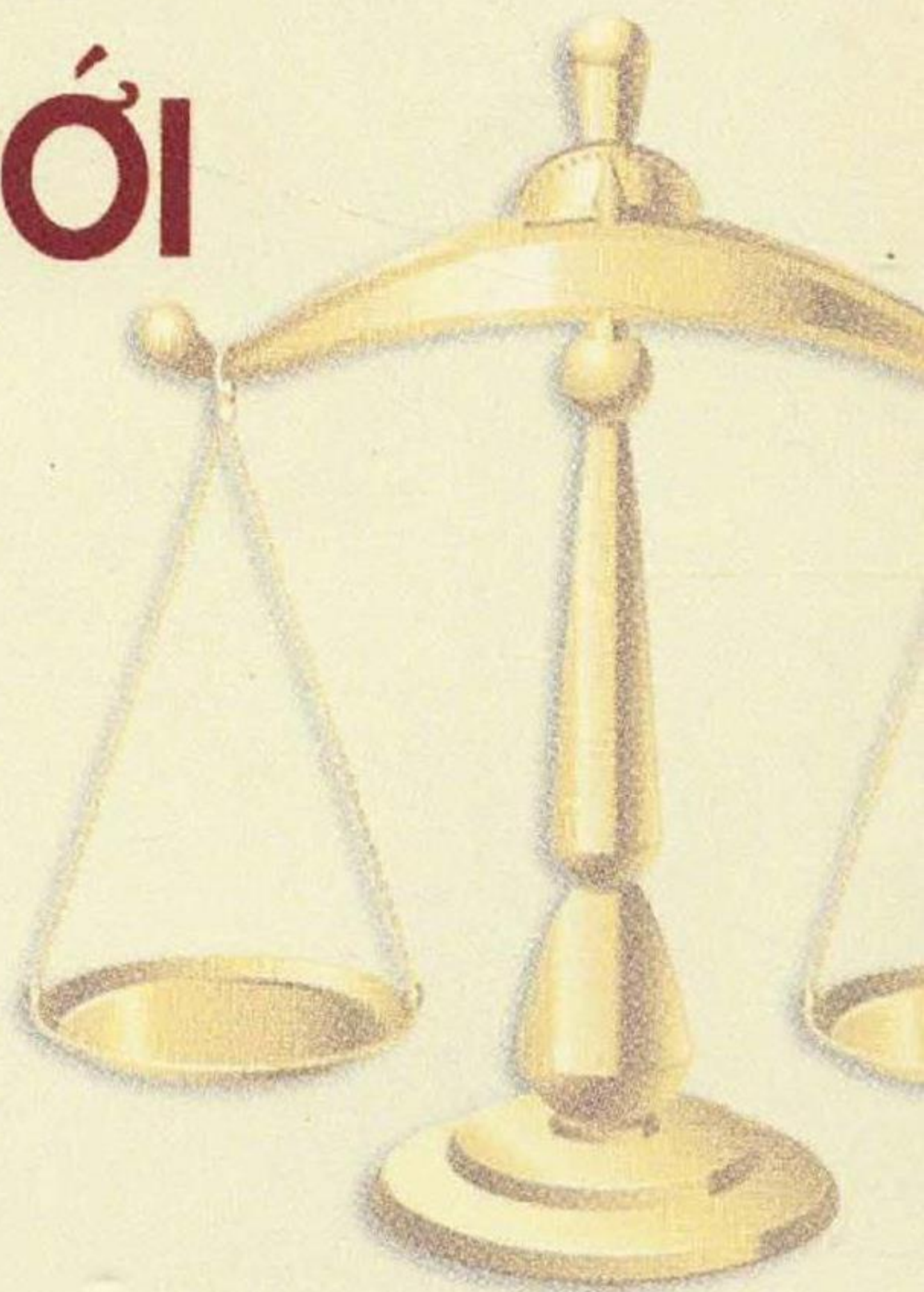
100

BẢN QUY TẮC

ĐẠO ĐỨC

NGHỀ BÁO

TRÊN THẾ GIỚI

NHÀ XUẤT BẢN CHÍNH TRỊ QUỐC GIA

TS. NGUYỄN THỊ TRƯỜNG GIANG

100

BẢN QUY TẮC

ĐẠO ĐỨC

NGHỀ BÁO

TRÊN THẾ GIỚI

NHÀ XUẤT BẢN CHÍNH TRỊ QUỐC GIA - SỰ THẬT
Hà Nội - 2014

LỜI NHÀ XUẤT BẢN

Trong xã hội, nghề báo mang tính đặc thù, mỗi thông tin trên báo chí đều có ảnh hưởng nhất định tới dư luận xã hội. Nếu thông tin không chính xác có thể ảnh hưởng đến lợi ích quốc gia, đến một nhóm cộng đồng hoặc cá nhân. Vì vậy, trách nhiệm của báo chí là phải trung thực, độc lập và công bằng. Đạo đức chính là trách nhiệm, do đó nhà báo Việt Nam nói riêng và nhà báo trên thế giới nói chung đều phải có trách nhiệm bảo đảm tính chân thật, khách quan của các thông tin đăng tải trên báo chí. Báo chí là phương tiện để phản ánh sự thật, phản ánh cuộc sống, định hướng dư luận xã hội, tuyên truyền quan điểm, đường lối phát triển kinh tế - xã hội của Đảng và Nhà nước và thông qua đó thúc đẩy xã hội phát triển. Thực hiện đúng quy định đạo đức nghề nghiệp, người làm báo sẽ tránh được những biểu hiện tiêu cực trong cơ chế thị trường, giữ vững lòng tin của nhân dân, của xã hội đối với lực lượng báo chí cách mạng nói chung và đối với mỗi người làm báo nói riêng.

Đạo đức nghề báo hình thành nên quy tắc tác nghiệp trong nghề báo, và ngược lại, quy tắc nghề nghiệp cũng sẽ góp phần xây dựng đạo đức nghề báo. Những điều đó song hành và thâm sâu trong mỗi suy nghĩ lẫn hành động trong quy trình tác nghiệp lấy tin và xử lý nguồn tin trong nghề báo. Tính tuân thủ pháp luật và cái tâm là hai yếu tố tạo nên công dân tốt trong một nhà báo giỏi. Đề hướng tới mục đích chung là phục vụ độc giả, mang lại cho bạn đọc những tin tức trung thực nhất, các tổ chức, quốc gia và vùng lãnh thổ trên thế giới đã xây dựng những quy tắc đạo đức nghề nghiệp. Các bản quy tắc đạo đức nghề báo không phải áp dụng được trong mọi tình huống mà nó có ý nghĩa như sự hướng dẫn hoặc khuyến khích nhà báo tìm tòi để có hành động đúng đắn, công bằng, trung thực và nhân đạo.

Nhằm cung cấp tài liệu nghiên cứu, tham khảo về các quy tắc, chuẩn mực đạo đức nghề báo trên thế giới, Nhà xuất bản Chính trị

quốc gia - Sự thật xuất bản cuốn sách *100 bản quy tắc đạo đức nghề báo trên thế giới* của TS. Nguyễn Thị Trường Giang.

Phần thứ nhất của cuốn sách phân tích về hoàn cảnh ra đời; những nguyên tắc, tiêu chuẩn chung cũng như phân tích những điểm riêng biệt (bản sắc) trong các bản quy tắc đạo đức nghề báo. Bên cạnh đó, cuốn sách còn so sánh những điểm tương đồng và khác biệt giữa bản quy tắc đạo đức nghề nghiệp của nhà báo Việt Nam với các bản quy tắc đạo đức nghề báo trên thế giới; phác họa Quy tắc đạo đức nghề nghiệp của nhà báo Việt Nam hiện nay. Đa phần nội dung của các bản quy tắc dành cho lĩnh vực báo chí trong đó có cả báo in, báo mạng điện tử và phát thanh - truyền hình, song cũng có bản quy tắc dành cho lĩnh vực xuất bản nói chung.

Điểm đặc trưng của 100 bản quy tắc đạo đức nghề báo của các quốc gia, vùng lãnh thổ, các cơ quan báo chí, các tổ chức và hội nghề nghiệp của nhà báo được lưu hành rộng rãi trên thế giới đăng trong phần thứ hai của cuốn sách là: (1) Ra đời sớm nhất, (2) Ra đời muộn nhất, (3) Ngắn nhất, (4) Dài và chi tiết nhất, (5) Có thời gian xây dựng lâu nhất, (6) Có sức ảnh hưởng và sự tham gia xây dựng của nhiều tổ chức thành viên nhất, (7) Mang tính địa phương và dấu ấn quốc gia nhất, (8) Có khoảng cách từ bản đầu tiên đến bản sửa đổi dài nhất, (9) Có khoảng cách từ bản đầu tiên đến bản sửa đổi ngắn nhất, (10) Có số lần sửa đổi nhiều nhất. Đó cũng là lý do vì sao tác giả lựa chọn đăng 100 bản quy tắc trong số hàng trăm bản quy tắc đạo đức nghề báo trên thế giới.

Cuốn sách sẽ là tài liệu tham khảo hữu ích cho nghiên cứu sinh, học viên cao học, sinh viên chuyên ngành báo chí, truyền thông; giảng viên các trường đại học, học viện có liên quan đến lĩnh vực báo chí; các nhà nghiên cứu, các phóng viên, biên tập viên, những người đang hoạt động trong lĩnh vực báo chí, truyền thông và những ai quan tâm đến vấn đề này.

Xin trân trọng giới thiệu cuốn sách với bạn đọc.

Tháng 2 năm 2014

NHÀ XUẤT BẢN CHÍNH TRỊ QUỐC GIA - SỰ THẬT

LỜI GIỚI THIỆU

Với cuốn sách này, tiến sĩ Nguyễn Thị Trường Giang giới thiệu với bạn đọc *100 bản quy tắc đạo đức nghề báo trên thế giới*. Đây là công trình thứ hai của chị về đạo đức nghề nghiệp, tiếp nối và bổ sung cuốn sách trước của chị, bàn riêng về vấn đề này ở nước ta¹.

Tác giả đã công phu sưu tầm và biên dịch nhiều quy tắc đạo đức từ những nguồn khác nhau, và cuối cùng chọn 100 bản để nghiên cứu, phân tích, từ đó có những đề xuất kiến giải của mình. “Một trăm” cũng như “Nghìn lẻ một” không phải là những con số cụ thể mà là khái niệm về sự nhiều, phong phú, đa dạng, ẩn hiện, nhiều chiều..., “*100 bản quy tắc*” đủ tiêu biểu cho các cách thể hiện của loài người về một vấn đề nóng hổi.

Báo chí từ khi ra đời đến nay luôn được coi là giá trị xã hội. Théophraste Renaudot, chủ nhiệm tờ *La Gazette*, nhà sáng lập báo chí Pháp, gần bốn trăm năm trước từng có câu: “Nhà sử học (có đủ độ lùi) phải thể hiện đúng sự thật. Nhà báo (thông tin thời sự) viết không sai là tốt lắm rồi”. Như vậy ông đã đặt ngang một loại hình văn hóa non trẻ đang định hình với môn khoa học có từ thời thượng cổ. Ngày nay, nhiều học giả và nhà báo lớn ở phương Tây cũng như phương Đông, bức xúc trước mặt trái của bức gấm thêu kỳ vĩ là báo chí thời tin học, đã kêu gọi mọi người hãy ứng xử với báo chí như một giá trị xã hội, tức là giá trị văn hóa, tinh thần trước hết của quốc gia, dân tộc mình, thứ đến mới của nhân loại.

1. Nguyễn Thị Trường Giang: *Đạo đức nghề nghiệp của nhà báo*, Nxb. Chính trị - Hành chính, Hà Nội, 2011.

Đạo đức nghề báo là một phần đạo đức xã hội. Nó vừa thể hiện những giá trị chung được toàn thể loài người, không phân biệt môi trường sinh sống, chính kiến, niềm tin, truyền thống..., cùng chia sẻ, vừa phản ánh những đặc thù tiêu biểu cho đời sống văn hóa, tâm linh, lý tưởng và niềm tin của quốc gia, dân tộc nơi nền báo chí ấy ra đời.

Nói như vậy là nhìn nhận một thực tế khách quan: So sánh quy tắc đạo đức nghề báo của nhiều quốc gia, chúng ta dễ nhận ra nhiều nét tương đồng, đồng thời thấy cộm lên những khác biệt có khi sâu sắc, thậm chí đối lập. Trong thời đại ngày nay, với những đổi thay nhanh như vũ bão, tiềm ẩn nhiều biến cố khó lường, hệ thống giá trị xã hội của mọi quốc gia, dân tộc đều chuyển xoay đến chóng mặt. Có những giá trị xã hội tồn tại từ lâu nay không còn được số đông công nhận, trong khi những giá trị mới phù hợp hơn lại chưa định hình. Trong bối cảnh ấy, *Quy ước tiêu chuẩn đạo đức nghề nghiệp của báo chí Việt Nam* được Đại hội VI Hội Nhà báo Việt Nam thông qua năm 1995 và Đại hội VIII sửa đổi thành *Quy định đạo đức nghề nghiệp của người làm báo Việt Nam* đến nay đã 15-20 năm. Từ đó đến nay, đất nước ta có những bước tiến lớn trong hòa bình ổn định, thế giới xuất hiện nhiều cuộc khủng hoảng và biến động làm rung chuyển không ít thể chế chính trị, tạo nên xung đột đau lòng, trong khi quá trình hội nhập cứ tiếp tục đà lăn của nó. Đạo đức xã hội đổi thay, tất yếu đạo đức nghề nghiệp cũng cần có sự điều chỉnh. Muốn cho các quy tắc đạo đức nghề báo của ta thực sự đi vào cuộc sống, có đóng góp thiết thực trong việc nâng cao chất lượng, hiện đại hóa báo chí nước nhà, giữ vẹn hình ảnh tốt đẹp của người làm báo cách mạng trong lòng nhân dân ta, không thể không cùng nhau điếm lại những cái được, có thể mang lại hiệu quả dù mới ở bước đầu, cùng những cái chưa được, bất cập, lỗi thời; từ đó, đề xuất biện pháp phát huy vai trò, tác dụng của Quy định đạo đức nghề nghiệp của người làm báo hiện hành với những điều chỉnh, bổ sung cần thiết. Dù nhà báo ai cũng bận "trăm công nghìn việc" hằng ngày, thiết nghĩ vấn đề trên không thể không được quan tâm đúng

mức, bởi sớm hay muộn rồi chúng ta cũng phải làm nếu không muốn để cho những điều tâm huyết thể hiện tại Quy định đã thông qua dần biến thành giáo điều cách xa cuộc sống.

Theo nhận thức của tôi, giá trị và công hiến của công trình *100 bản quy tắc đạo đức nghề báo trên thế giới* của tiến sĩ Nguyễn Thị Trường Giang là ở chỗ này. Cần cù và nghiêm túc, tiếp cận vấn đề bằng so sánh luận giải, tác giả đã tập hợp, phân loại, đối chiếu, phân tích các bản quy tắc khác nhau, tìm ra những tương đồng và dị biệt với cái nhìn khách quan của một nhà khoa học. Từ đó, rút ra những nhận xét và đề xuất những kiến giải của mình với tâm nguyện góp phần vào việc hoàn chỉnh một bản quy tắc đạo đức thật phù hợp với hoàn cảnh đất nước và yêu cầu của báo chí nước ta trong tương lai. Trong quá trình làm việc, tác giả đã tham bác, lắng nghe và tiếp thu nhiều ý kiến của bạn bè, đồng nghiệp, nhằm hoàn chỉnh công trình với mức cố gắng cao nhất của mình. Công trình *100 bản quy tắc đạo đức nghề báo trên thế giới* vì vậy, vừa là đóng góp khoa học vừa có ý nghĩa thực tiễn.

Đạo đức nghề nghiệp báo chí là chủ đề rộng lớn, bao quát, liên quan đến nhiều lĩnh vực, công trình nghiên cứu của một tác giả dù cố gắng đến mức nào vẫn khó tránh khỏi thiếu sót, bất cập, thiết nghĩ rồi đây còn phải trông chờ ý kiến đóng góp của các nhà khoa học và độc giả. Dù sao bất kỳ ai muốn có sẵn trong tay những tư liệu cần thiết và quý hiếm giúp có thêm dữ liệu để nghĩ suy, không thể không cậy đến công trình này của một nhà báo trần trụi với nghề, đồng thời là một nhà giáo đang chung tay đào tạo đồng nghiệp mới. Xin đơn cử một thí dụ: Nhiều nước hiện nay quan niệm giữ gìn sự trong sáng của ngôn ngữ dân tộc là trách nhiệm hàng đầu của báo chí, là nghĩa vụ của mọi nhà báo, vì vậy đã quy tắc hóa vào quy tắc đạo đức nghề báo của họ. Trong tình hình không ít cơ quan báo chí và người làm báo nước ta, bao gồm những người làm báo mạng điện tử và người dẫn dắt các chương trình mang tính đại chúng, đang sử dụng tiếng Việt

một cách xô bồ như hiện nay, liệu chúng ta có nên cùng nhau suy ngẫm vấn đề này?

Cảm ơn tác giả đã cho tôi đọc bản thảo cuốn sách trước khi xuất bản. Qua mấy cảm nhận bước đầu, xin trân trọng giới thiệu cuốn sách với bạn đọc.

Hà Nội, tháng 10-2013

PHAN QUANG

LỜI CẢM ƠN

Nhân dịp cuốn sách *100 bản quy tắc đạo đức nghề báo trên thế giới* được xuất bản, tôi xin tỏ lòng biết ơn chân thành và sâu sắc tới nhà báo Phan Quang - nguyên Tổng Giám đốc Đài Tiếng nói Việt Nam, nguyên Chủ tịch Hội Nhà báo Việt Nam, người đã gợi mở và tận tình hướng dẫn, chỉ bảo cho tôi từ bước đầu hình thành đến khi hoàn thiện cuốn sách này.

Tôi xin gửi lời cảm ơn chân thành tới các nhà khoa học, nhà giáo, nhà báo, đặc biệt là nhà báo Hoàng Trung Hiếu (biên tập viên báo *Viet Nam News* - Thông tấn xã Việt Nam), TS. Đinh Thị Thu Hằng, ThS. Trần Thị Phương Lan, ThS. Bùi Quỳnh Anh, ThS. Phonxay Sylaphet và các sinh viên Đinh Hồng Anh (Báo mạng điện tử K28), Đỗ Thúy Hằng (Truyền hình K.29A1)... của Học viện Báo chí và Tuyên truyền - những người đã cố vũ, động viên, góp ý và tham gia dịch một số bản quy tắc đạo đức nghề báo.

Xin gửi lời cảm ơn tới tất cả đồng nghiệp trong Khoa Phát thanh - Truyền hình, Khoa Báo chí của Học viện Báo chí và Tuyên truyền đã tạo mọi điều kiện giúp đỡ tôi trong công việc giảng dạy và nghiên cứu.

Cuối cùng xin dành lời biết ơn tới ba mẹ, gia đình và bạn bè, những người đã luôn ở bên cạnh động viên, chia sẻ cùng tôi trong suốt thời gian qua.

Trong quá trình hình thành và đi đến hoàn thiện cuốn sách, tôi đã sưu tầm, biên dịch và lựa chọn những bản quy tắc đạo đức tiêu biểu nhất đại diện cho các nền báo chí trên thế giới. Tuy nhiên, cuốn

sách này cũng có thể không tránh khỏi những hạn chế, những đánh giá chủ quan, vì vậy rất mong tiếp tục nhận được sự đóng góp ý kiến của các nhà khoa học, nhà báo, thầy cô, đồng nghiệp, bạn bè và những ai quan tâm đến cuốn sách.

Xin chân thành cảm ơn.

Hà Nội, ngày 03 tháng 02 năm 2014

NGUYỄN THỊ TRƯỜNG GIANG